

Käsikirja TUETTU OSUUSKUNTAMALLI

Riku Seppälä ja Valtteri Rantanen

OMILLAAN
OSUUSKUNTA

Kiitokset

Haluamme kiittää tuetun osuuskuntamallin kehittämisessä joko suoraan tai välillisesti mukana olleita henkilöitä ja organisaatioita. **Kari Vuorenpää**, Kehitysvammaisten Tukiliitosta on tarjonnut tärkeää ideointi ja sparraustukea koko prosessin ajan. Setlementti Tampere ry:n ja Pirkanmaan Setlementtipalvelut Oy:n hallitukset sekä erityisesti toimialajohtaja **Anne Myllylä** on tukenut ja kannustanut tuetun osuuskuntamallin kehittämistyötä. OmaPolun ja Pirkanmaan Setlementtipalvelut Oy:n henkilökunta on ennakkoaluulottomasti osallistunut tuetun osuuskuntamallin pilotointiin sekä erityisesti yksilöllisen tuotteistamisen kehittämiseen tukien ja ohjaten ammattitaitoisesti Omillaan osuuskunnan työntekijöitä.

Kirjan valmistumisesta haluamme kiittää Kuluttajaosuustoiminnan säätiötä, jonka myöntämän apurahan turvin kirjan toteutus mahdollistui. Lisäksi haluamme kiittää kuvituksen tekemisestä **Kristiina Hakalaa** ja taiteellisesta tuesta

Leena Lehteä sekä kirjan taitosta vastannutta **Jaakko Bashmakovia**. Huolellisesta oikoluvusta ja kommenteista kiitämme **Niina Kärkkäistä**.

Lämpimät kiitokset Omillaan osuuskunnan hallitukselle kaikesta tuesta sekä Omillaan osuuskunnan taitaville työntekijöille, heidän monipuolisesta työpanoksestaan.

Erityiskiitokset, Hootem Oy tilintarkastusyhteisölle, joka on tukenut Omillaan osuuskunnan toimintaa laadukkailla palveluillaan Omillaan osuuskunnan toiminnan alusta alkaen.

Kiitollisin terveisin,
Valtteri Rantanen ja Riku Seppälä

Käsikirja.....

Tuettu osuuskuntamalli

Riku Seppälä ja Valtteri Rantanen

OMILLAAN OSUUSKUNTA

© 2023 Riku Seppälä ja Valtteri Rantanen

Kustantaja: Omillaan osuuskunta, Tampere, Suomi

Kuvitus : Kristiina Hakala

Graafinen suunnittelu: Jaakko Bashmakov

Painotyö: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-94-6972-7 (pehmeäkantinen)

ISBN 978-952-94-6971-0 (EPUB)

Sisältö

6	Johdanto
9	Kirjan kirjoittajat ja tuetun osuuskuntamallin kehittäjät
10	Tausta
11	OmaPolku
12	Yhteistyökumppanuus
14	Toimintaympäristö
15	Työ- ja päivätoiminta
16	Avotyötoiminta
16	Tuettu työllistyminen
16	Osuuskunta
18	Verotusjärjestelmä
22	Case Omillaan osuuskunta
23	Idea syntyy
23	Valmistelu
24	Perustaminen
25	Osuuskunnan toiminta
26	Omillaan osuuskunnan tuotteet ja palvelut
27	Yksilöllisen osaamisen tuotteistaminen
28	Tuettu osuuskuntamalli
30	Tuen muodot tuetussa osuuskuntamallissa
31	Esimerkkejä tuetun osuuskuntamallin käytännön sovelluksista
34	Kokemukset
35	Palkanmaksu
35	Haasteet
36	Onnistumiset
37	Omillaan verkkokauppa
37	Opinnäytetyö
37	Usein kysytyt kysymykset
39	Liitteet
39	Omillaan osuuskunnan säännöt
44	Lainsäädäntö
45	Lähdeluettelo

Johdanto

Kehitysvammaisten henkilöiden työvoimapotentiaali jätetään yhteiskunnassamme suurelta osin hyödyntämättä. Kehitysvammaliiton tekemän selvityksen mukaan kehitysvammaisia henkilöitä on Suomessa palkkatyössä vain noin 600 henkilöä. Suomessa avotyöhön ja työtoimintaan osallistuu noin 9000 kehitysvammaista henkilöä ja päivätoimintaan noin 6000 henkilöä (Vesala Hannu T., Klem Simo ja Ahlström Marika. Kehitysvammaliitto 2013–2014).

Työllistyneiden kehitysvammaisten henkilöiden määrä ei ole merkittävästi noussut vaikka tuetun työllistämisen työhönvalmennusta on kehitetty valtakunnallisesti viime vuosikymmenet. Kehitysvammaisten ja muiden vaikeasti työllistyvien henkilöiden työvoimapotentiaalin hyödyntäminen on paitsi yhteiskunnallisesti järkevää niin myös henkilökohtaisella tasolla, työllistyvälle henkilölle erittäin merkityksellistä.

Kaikki kehitysvammaiset henkilöt eivät pysty työllistymään tuetun työllistämisen menetelmän avulla. Erityisesti vaativamman tuen tarpeessa olevien henkilöiden sijoittuminen tavallisille työpaikoille on haastavaa, vaikka käytössä olisi työhönvalmentajan tuki. Lisäksi tulisi huomioida työn mielekkyys.

Esimerkiksi media-alasta kiinnostunut henkilö joutuisi mediayhtiöön työllistyttyään todennäköisesti tekemään avustavia tehtäviä, kuten kameralaukun kantoa ja kahvinkeittoa, vaikka hänen tosiasiallinen kiinnostus ja osaaminen olisi esim. editoinnissa ja valokuvaamisessa. Tuetun osuuskuntamallin avulla on löytynyt ansaintamahdollisuuksia myös esimerkiksi päivätoimintaan osallistuville henkilöille. Lisäksi yksilöllisen tuotteistamisen avulla monet henkilöt ovat saaneet palkkatuloa, juuri niistä tehtävistä ja töistä joihin heillä on erityistä kiinnostusta ja osaamista.

Lähtökohtaisesti suuri osa kehitysvammaisista henkilöistä elää

työkyvyttömyyseläkkeen turvin. Tämän vuoksi on tärkeää kehittää tuki- ja työllistymismenetelmiä, joiden avulla kehitysvammaiset henkilöt voisivat hankkia omalla osaamisellaan toimeentuloa työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi. Lisääntynyt toimeentulo mahdollistaa osallistumisen yhteiskunnan eri palveluihin ja tapahtumiin, lisäten yksilön osallisuuden kokemuksia ja toimijuutta.

Kehitysvammaisten henkilöiden työllistymiseen tarvitaan olemassa olevien toimintojen lisäksi uusia innovatiivisia menetelmiä. Tuettu osuuskuntamalli antaa uuden mahdollisuuden hankkia toimeentuloa omalla osaamisellaan, huomioiden työntekijöiden yksilölliset tuen tarpeet.

Tuetun osuuskuntamallin kehittämiseen vaikuttivat muun muassa oheiset havainnot

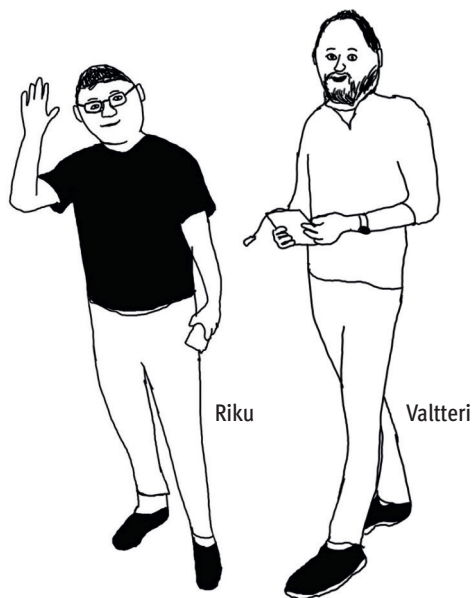
1. Kehitysvammaisten ihmisten työvoimapotentiaali jätetään yhteiskunnassamme suurelta osin hyödyntämättä.

2. Kehitysvammaisia ihmisiä on Suomessa palkkatyössä vain noin 600 henkilöä.

3. Työtoiminnan ja siihen kuuluvan avotyötoiminnan näytöt työllistymisen edistämiseksi ovat vähäisiä. Edellä mainittuihin toimintoihin osallistuu Suomessa noin 9000 hlö:ä.

4. Työtoiminta ja erityisesti avotyötoiminta on problemaattista työlainsäädännön sekä eettisen tarkastelun näkökulmasta.

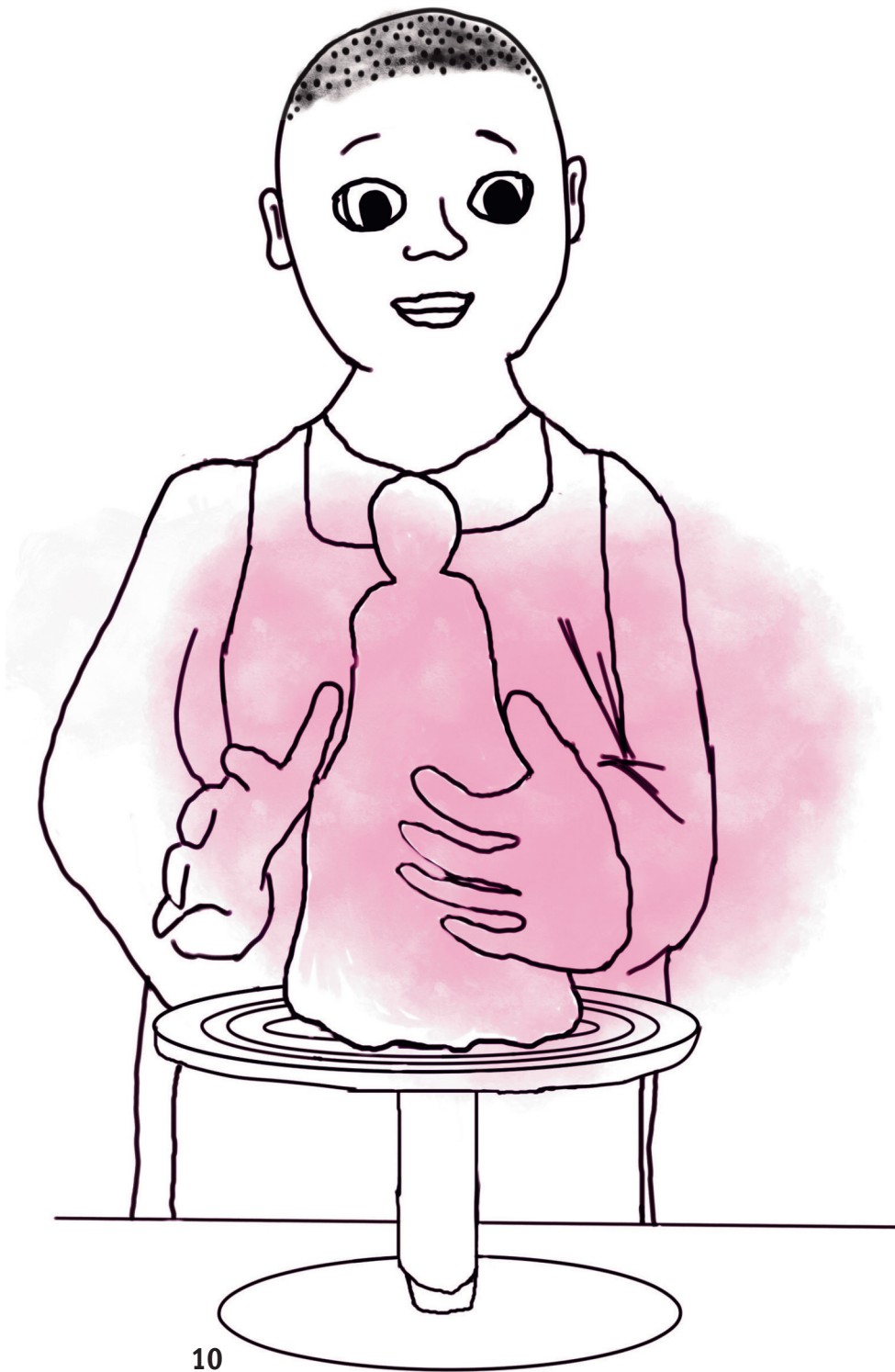
5. Työ- ja päivätoimintaan sijoitettujen henkilöiden yksilöllinen potentiaali jää usein piiloon. He eivät myöskään hyödy taloudellisesti osaamisestaan.

**Kirjan kirjoittajat
ja tuetun
osuuskuntamallin
kehittäjät**

Riku Seppälä on Omillaan osuuskunnan toimitusjohtaja. Seppälä on myös Omillaan osuuskunnan perustajajäsen sekä hallituksen jäsen. Seppälän kiinnostuksen aiheena ovat yrittäjyys, vaikuttamistyö, lainsäädännön tuntemus sekä media-alan erilaiset tehtävät. Riku Seppälä on Tampereen kaupungin vammaisneuvoston jäsen sekä hyvinvointialueen vammaisneuvoston varajäsen. Seppälän työroolit Omillaan Osuuskunnassa: hallinnollinen assistentti 2018-2019, operatiivinen johtaja 2020-2021 ja toimitusjohtaja vuodesta 2022 eteenpäin.

Valtteri Rantanen on OmaPolun vastaava ohjaaja, Omillaan osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja sekä Omillaan osuuskunnan perustajajäsen. Rantanen on toiminut OmaPolussa eri tehtävissä vuodesta 2005 alkaen. Rantasen kiinnostuksen aiheina ovat olleet tänä aikana erityisesti kehitysvammaisten henkilöiden ansaintamahdollisuuksien kehittämiseen ja työelämätasa-arvoon liittyvät asiat. Omillaan osuuskunnan lisäksi Rantanen on ollut mukana käynnistämässä kehitysvammaisten näyttelijöiden työllistymisen edistämiseen ja yhdenvertaisen teatteritaiteen tuottamiseen tähtäävän Teatteri NEO:n toimintaa vuonna 2018.

Tuettu osuuskunta

Kehitysvammaisten henkilöiden työvoimapotentiaali jätetään yhteiskunnassamme suurelta osin hyödyntämättä. Kehitysvammaliiton tekemän selvityksen mukaan kehitysvammaisia henkilöitä on Suomessa palkkatyössä vain noin 600 henkilöä.

Kehitysvammaisten ja muiden vaikeasti työllistyvien henkilöiden työvoimapotentiaalin hyödyntäminen on paitsi yhteiskunnallisesti järkevää niin myös henkilökohtaisella tasolla, työllistyvälle henkilölle erittäin merkityksellistä.

Lähtökohtaisesti suuri osa kehitysvammaisista henkilöistä elää työkyvyttömyyseläkkeen turvin. Tämän vuoksi on tärkeää kehittää tuki- ja työllistymismenetelmiä, joiden avulla kehitysvammaiset henkilöt voisivat hankkia omalla osaamisellaan toimeentuloa työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi. Lisääntynyt toimeentulo mahdollistaa osallistumisen yhteiskunnan eri palveluihin ja tapahtumiin, lisäten yksilön osallisuuden kokemuksia ja toimijuutta.

Kehitysvammaisten henkilöiden työllistymiseen tarvitaan olemassa olevien toimintojen lisäksi uusia innovatiivisia menetelmiä. Tuettu osuuskuntamalli antaa uuden mahdollisuuden hankkia toimeentuloa omalla osaamisellaan, huomioiden työntekijöiden yksilölliset tuen tarpeet.

Tämän käsikirjan avulla saat käsityksen siitä, kuinka tuettua osuuskuntamallia voi soveltaa kehitysvammaisten ja erityisen tuen tarpeessa olevien henkilöiden työllistymisessä. Kirja soveltuu erityisen hyvin sosiaalialan palveluntuottajille ja järjestöille sekä hyvinvointialueiden palveluista vastaaville henkilöille.

ISBN 978-952-94-6972-7

9 789529 469727